

Stewardshipbeleid 3^e kwartaal 2024

Inleiding

Op 1 januari 2023 is de Nederlandse Stewardship Code (hierna: Code), onder auspiciën van Eumedion¹, in werking getreden. De Code sluit aan bij de fiduciaire plicht van pensioenfondsen om rendement te behalen voor hun begunstigden. Van alle deelnemers van Eumedion, waaronder pensioenfonds TNO, wordt verwacht dat zij de bepalingen van de Code, waar mogelijk, toepassen.

Een integraal onderdeel van deze Code is het aanwenden van de aandeelhoudersrechten, waaronder het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en de dialoog aangaan ('engagement') met de beursondernemingen over onderwerpen zoals beloningsstructuur, het duurzaamheidsbeleid van het bedrijf, de kapitaalsstructuur en de governancestructuur.

Begrippen als stemmen, engagement en transparantie staan in de Code centraal. Hieronder wordt aangegeven hoe het beleid van het pensioenfonds is m.b.t. deze onderwerpen.

Stembeleid

Door gebruik te maken van zijn stemrecht, kan pensioenfonds TNO invloed uitoefenen op de kwaliteit van het bestuur van de ondernemingen waarin wordt belegd. Dit kan uiteindelijk de waarde van de aandelen positief beïnvloeden en de risico's beperken.

Wat betreft het stembeleid, maakt het pensioenfonds onderscheid tussen 1) het stembeleid voor aandelen die direct op naam staan van het pensioenfonds en 2) het stembeleid van de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert.

- **Stembeleid aandelen direct op naam**

Eind maart 2022 heeft pensioenfonds TNO afscheid genomen van het enige beleggingsmandaat waarvan de aandelen op naam van het pensioenfonds stonden bij bewaarbank Caceis. Dit betekende dat het op dat moment niet meer mogelijk was om te stemmen op de aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen.

- **Stembeleid beleggingsfondsen**

Pensioenfonds TNO participeert wel in verschillende beleggingsfondsen die voor ons in aandelen beleggen, zowel in ontwikkelde markten als in opkomende markten. In die gevallen staan de aandelen niet op naam bij de bewaarbank van het pensioenfonds, maar liggen ze bij de bewaarbank van de fondsmanager. Het juridisch eigendom van de onderliggende individuele aandelen, en daarmee het stemrecht, is - in de regel - in handen van de vermogensbeheerders, en heeft het pensioenfonds geen stemrecht meer. Sinds kort is die situatie gewijzigd.

PAB-aandelenfonds

Afgelopen augustus heeft de transitie plaatsgevonden waarbij alle aandelenbeleggingsfondsen naar ontwikkelde (developed) aandelenmarkten zijn omgezet één groot wereldwijd aandelenfonds, het 'Developed World Paris-Aligned Climate Index Fund'.

---

¹ <https://www.eumedion.nl/>

Een belangrijke reden voor die overstap was, naast het feit dat het fonds de klimaatdoelstellingen van Parijs nastreeft, dat participanten de mogelijkheid werd geboden om hun stem uit te brengen op aandeelhoudersvergaderingen, niettegenstaande het feit dat de participant geen juridisch eigenaar is van de onderliggende stukken.

Qua stembeleid heeft het bestuur van het pensioenfonds ervoor gekozen om aan te haken bij de SRI-stemrichtlijnen van stemprovider ISS. Kenmerkend van dit beleid is dat het een brede focus heeft op klimaat, met daarnaast ook veel aandacht voor sociale en governance vraagstukken. Een beperkende factor is dat bepaalde effecten en markten buiten het toepassingsgebied van dit stemprogramma vallen op grond van o.a. de lokale marktregels (verbod om stem uit te brengen door participanten in beleggingsfondsen), kostenoverwegingen of wanneer aandelen op dat moment zijn uitgeleend. Op de website van ISS² kunt u nalezen wat precies de richtlijnen zijn die bij het SRI-stembeleid van ISS.

In het derde kwartaal van 2024 heeft pensioenfonds TNO gestemd. Het stemgedrag kunt u terugvinden onder [‘Vote summary report Q3 2024’](#).

Overige beleggingsfondsen

Het Bestuur van SP TNO vindt het daarnaast ook belangrijk dat de andere aandelenfondsenmanagers een eigen stembeleid en stemrichtlijnen hebben en dat zij daarover rapporteren. Hoe hun stembeleid is ingeregeld, valt te lezen op de websites van de betreffende asset managers via onderstaande links:

- <https://www.northerntrust.com/united-kingdom/what-we-do/investment-management/stewardship/proxy-voting-policies>
- <https://about.vanguard.com/investment-stewardship/principles-policies/>

Engagementbeleid

Engagement is het in gesprek gaan met ondernemingen.

Pensioenfonds TNO gaat, evenals onze fondsmanagers, in dialoog met ondernemingen.

- Beleggingsfondsmanagers
Het engagementbeleid van onze beleggingsfondsmanagers van liquide assets is ook publiekelijk toegankelijk:
  - <https://www.blackrock.com/corporate/about-us/investment-stewardship>
  - <https://about.vanguard.com/investment-stewardship/>
  - <https://www.nb.com/pages/public/global/esg-investing.aspx>
  - <https://www.mandgplc.com/~media/Files/M/MandG-Plc/documents/responsible-investing/stewardship/mg-investments-annual-stewardship-report-2021.pdf>
  - <https://www.northerntrust.com/united-kingdom/what-we-do/investment-management/stewardship> (zie *Responsible Ownership pdf* onder de kop ‘Shareholder engagement’).
- Pensioenfonds TNO
SP TNO heeft zich in september 2021, tezamen met andere pensioenfondsen en vermogensbeheerders, aangesloten bij **GREEN** (Global Real Estate Engagement Network). Dit is het platform voor institutionele beleggers om met vastgoedfondsen in

---

²<https://www.issgovernance.com/file/policy/active/specialty/SRI-International-Voting-Guidelines.pdf>

dialogoog te gaan m.b.t. hun strategie om klimaatrisico's te managen en de Parijsdoelstellingen te halen.

Van institutionele beleggers wordt verwacht dat zij rapporteren over de resultaten die middels engagement bereikt zijn. Afgelopen maart heeft het pensioenfonds op zijn website de resultaten van de tweede engagementperiode gepubliceerd. Zie

<https://www.pensioenfondstno.nl/wp-content/uploads/2024/03/2403->

[Voortgangsrapportage-GREEN-vastgoedengagement.pdf](https://www.pensioenfondstno.nl/wp-content/uploads/2024/03/2403-Voortgangsrapportage-GREEN-vastgoedengagement.pdf)

Transparantie

Op kwartaalbasis, in het kader van de transparantie richting onze deelnemers, verschaft pensioenfonds TNO op de website inzage in:

- 1) de beleggingsfondsen van zowel aandelen als obligaties waarin wordt geparticipeerd,
- 2) de staatsobligaties, SSA's (Supranational, sub-sovereign and agency), bedrijfsobligaties en (evt.) aandelen die direct op naam staan van het pensioenfonds,
- 3) het stemgedrag van het pensioenfonds op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven die in het PAB-aandelenfonds.

23 oktober 2024